

Biblická hodina – 12.11.2020

Suspírium: „Skrze neho teda ustavične prinášajme Bohu obetu chvály, čiže ovocie pier, ktoré vyznávajú jeho meno. (Žid 13,5)“ Amen.

Začiatočná pieseň: 77. Žalm 1-9. verše: „V ťažký deň súženia môjho ...“

Modlitba

Boh večnej lásky a obetavosti skrze Ježiša Krista!

Hĺbku Tvojej múdrosti nechceme a ani nevieme spoznať, ale i dnes Ťa čakáme, aby si nás uviedol z temnoty na svetlo, zo šera na vidinu vlastných hriechov. Prosíme Ťa, obklop nás Tvojou pravdou, ktorú potrebuje každodenný Jób tohto sveta. Preto hľadáme Tvoju pravdu, aby sme naozaj porozumeli všetkému, čo si nám pripravil, a nie preto, aby sme uverili. Daruj nám i dnes vieru, lásku a nádej, v ktorom vidíme službu pokory Pána Ježiša Krista. Vyznávame Ti, že hľadáme Ťa medzi našimi priateľmi, ale nachádzame Ťa len v našej tichosti a v samote. Vyznávame Ti, že hľadáme Tvoju silu vo svete biedy a ťažkostí, ale nachádzame ju len v našich slabostiach. Príd' medzi nás, ktorí i dnes vzývame Tvoje meno, lebo chceme, aby sme vďaka Tvojej dobrotivej tvári získali ako slabí silu, ako darmožráči tohto sveta skutočný pokrm nebies, ako chudobní v neustálom zhone bohatstvo večného života, ako ťažkopádni milosť v Ježišovi Kristovi. Zošli k nám Tvojho Ducha, aby sme nehľadali márne, ale našli potešenie pre skrúsené srdcia naše. V mene Ježiša Krista, nášho Pána, Spasiteľa a Vykupiteľa, vypočuj našu modlitbu a ochraňuj naše spoločenstvo. Amen.

Biblický text: Kniha Jóbova 3. kapitola

Potom sa Jób ozval a zlorečil dňu svojho narodenia, keď povedal: „Nech zhynie deň, keď som sa narodil, a tá noc, čo povedala: ‚Chlapec sa počal.‘ Nech stemnie ten deň, nech sa oň nezaujíma Boh zhora, nech naň nezasvieti ani lúč svetla. Nech si ho kúpi tma, nech na ňom spočinie tieň smrti a nech sa ho cez deň zmocnia chmáry. Tú noc nech schytia temnoty, nech sa neraduje medzi dňami roka a nech sa nezaráta do počtu mesiacov. Nech je tá noc neplodná, nech v nej nezaznie nijaký jasot, nech ju preklínajú tí, čo zlorečia dňu, čo sú schopní zobudiť Leviatana. Nech sa stemnejú jej večerné hviezdy a nech márne čaká na svetlo, lebo ho neuvidí, ani keď ranná zora otvorí viečka, pretože mi neuzavrela brány materského lona a neskryla predou mnou trápenie. Prečože som sa nenarodil mŕtvy, nezahynul som, len čo som vyšiel z lona matky? Prečo ma vzali na kolená a načo ma nadávali psia? Veď teraz by som nerušene ležal, spal a odpočíval s pozemskými kráľmi a ich radcami, ktorí si stavajú hrobky, alebo s kniežatami, čo majú zlato a plnia si domy striebrom. Alebo — tak ako potratený a zakopaný plod, vôbec by som nebol, tak ako deti, čo nikdy nevideli svetlo. Tam bezbožníci prestávajú zúriť a odpočívajú vysilení. Všetkým väzňom tam dajú pokoj,

nepočujú hlas dozorca. Je tam malý aj veľký; a otrok je slobodný od svojich pánov. Prečo zmorený dostáva svetlo a načo je život zatrpknutým v duši, čo čakajú na smrť, ktorá neprichádza? Hľadajú ju síce viac ako ukryté poklady, čo sa radujú, ba plesajú, keď nájdu hrob. Prečo dostáva svetlo muž, pred ktorým je skrytá vlastná cesta, a za ktorým ju Boh uzavrel? Lebo mal by som ješ, ja však vzdychám a môj nárek sa valí ako voda. Veď ma postihlo to, čoho som sa hrozil, a to, čoho som sa bál, prichádza na mňa. Nemám pokoj, utíšenie ani oddych, ale prišiel zmätok.“

Milí bratia a drahé sestry v Pánu Ježišovi!

1-10. verše

Vnútorňý zápas Jóna je dramatický. Potom, čo všetko stratil, spomenie si, kde sa začína skutočné utrpenie človeka. Otvoril Jón svoje ústa, prehovoril, ozval sa a jeho zúfalý výbuch poukazuje na deň narodenia. Presnejšie na noc jeho splodenia. Jeho osudný deň je deň jeho narodenia. Vyznáva: „Keby som sa nenarodil, ušetril by som si.“

Poznáme to aj my v zúfalstve, v ťažkostiach a v beznádeji. Odlúčenosť od Boha ako Stvoriteľa je večná noc. Lepšie by bolo nikdy nespoznať nádej, ktorá je zmyslom ľudského bytia a ktorá i dnes „nezahanbuje.“ (R 5,5) Spoločenstvo s Bohom mu chýba. Nárek je jeho chlebom a tá neistota, ktorá sa udomácnila v jeho živote. Popritom nebol jediný, kto takto zmýšľal: „**Prekliaty deň, v ktorom som sa narodil! Deň, keď ma porodila moja matka, nech nie je požehnaný! Prekliaty muž, ktorý oznámil môjmu otcovi: „Narodilo sa ti dieťa, chlapec!“ a naplnil ho radosťou. Nech je ten muž ako mestá, ktoré Hospodin bez milosti rozvrátil. Ráno nech počuje krik a napoludnie poplašné znamenie, lebo ma neusmrtil v matkinom lone, aby sa mi matka stala hrobom a jej lono aby zostalo so mnou navždy tehotné. Prečo som vyšiel z matkinho lona? Aby som videl trápenie a žiaľ? Aby sa v hanbe mňali moje dni?“** (Jer 20, 14-18) Jón a prorok Jeremiáš zistili, že kde je pes zakopaný. Tam, kde sa všetko začína. Začiatok svetla a temnoty. Začiatok chaosu. Začiatok viditeľnosti. Začiatok. Počatie a začatie.

Jón bol vítaný ako muž. Bolo čo oslavovať. Dôvod rodinnej slávnosti bol zaistený. Jón bude zdatný muž, ktorý raz bude stáť pevne na nohách a bude úspešný. Pravý opak je však pravdou. Bezmocný ľudský nárek volá po zmene. Zlorečí. Kliatbu valí aj na svoju minulosť. V človeku je tak silno zakorenená kliatba. Aj u zbožných. Preklínať to, čo bolo darom života. Jónovo prianie je však nesplniteľné. Jeho bolesť sa až natoľko stupňuje, že má v úmysle zmeniť Božiu vôľu. Na všetko, čo Boh povedal áno, on radikálne odpovedá ako jedno nenásytné dieťa: NIE, nie, a aj po tretíkrát nie. Nechce o sebe ani len počuť. Nechce o sebe ani len vedieť. Chce zmeniť všetko. A to od počiatku.

Boh však konal opačne. Jeho začiatok bol celkom odlišný. Chaos zlikvidoval svojim slovom: „Bud' svetlo!“ (IMojž 1,3) To čo bolo znetvorené, pretvoril na svoj obraz. To, čo bolo chaotické, sa stalo v očiach Božích pekným a dobrým. Pekné a dobré. Takto začína Boh jednať so zemou. Ľudská beznádejnosť všetko vidí čierne. Božia nádej všetko pretvára. Jób vie o Božej stvoriteľskej moci, vie o svetle, vie o dňoch, ale žije v temnote a nemá zmysel pre jas nebies. Radšej preklína ten deň, ktorý bol dňom radosti a spásy v ich rodine.

Čo je ľahšie? – i sám Ježiš sa pýta, pri uzdravení ochrnutého (Mt 9,1-8). Čo je ľahšie? Zostať ako zapadlý v egyptskej tme, v ktorej všetko hynie (IIMojž 10, 21), alebo povedať Bohu Stvoriteľovi áno. Jób však vie, že Stvoriteľ od svojho diela odvrátil zrak. Cíti to. Preciľuje ukrutnú bolesť. Prosí, nech všetko prepadne do ničoty a nebytia. Jób chce vyburcovať nebytie. Refrén básne Sama Chalupku Morho! je plnou túžbou Jóba: „Voľ nebyť ako byť otrokom.“ Je ľahšie nebyť ako byť. Je ľahšie nežiť ako žiť. Je ľahšie povedať nie ako áno. Je ľahšia ničota ako všetko. Je ľahší chaos ako usporiadanie. Je skutočne ľahší? Pre koho?

Deň narodenia deň temnoty. Kto to kedy videl. Takto o sebe rozprávať. Vrátiť sa na počiatok dejín. Jób vie, že to môže urobiť len Boh. Vyslovuje pranie, aby Boh po jeho dňoch nepátral. Chce žiť ako zapadnutý a uvchnutý do temnoty ako keby nikdy neexistoval.

Chce zmeniť priebeh temnoty a svetla. Chce zmeniť funkciu hviezd, pričom vie: *„lebo povedal – a stalo sa, rozkázal – a povstal svet.“* (Žalm 33,9) Zmeniť stvoriteľské dielo Boha, o to žiada v súžení samotný Jób. Jób teda nezlorečí Bohu, to odmieta i pred vlastnou manželkou, ale zlorečí vlastnému bytiu. Život hodný nebytia. – to je výrok Jóba.

Boží začiatok a ľudský začiatok. „Na počiatku stvoril Boh nebo a zem.“ (IMojž 1,1) Nezabúdajme, deň nášho narodenia je zapísaný nielen v našom občianskom preukaze, ale aj u Pána, ktorý všetko dokoná. Sme súčasťou jeho stvorenstva, či žijeme ako do purpuru a do kmentu oblečení boháči, alebo ako Lazari tohto sveta. (Lk 16,19-31) O čo žiadaš ty, drahý brat a milá sestra, ak ťa postihne nešťastie a osobná tragédia? Odmietnutie života je také ľudské, ak človeku je ťažké.

11-19. verše

Samotná kliatba sa mení na nárek. Ľudské otázky typu „prečo“ je charakteristické na každého z nás. Prečo mi nebola zapretá starostlivosť zo strany rodičov? Prečo som bol brávaný na kolená? Prečo sa o mňa až nadmieru starali, keď som takto skončil? Práve láska matky ho – i nás - držala pri živote. Prečo toľko starostlivosti, ak všetko vychádza nazmar? Prečo toľko lásky, ak všetko pohltí starosť? Je to normálne? Je to v poriadku?

Chváli, to čo všetko zlikviduje. Chce ležať a spať. Chce usnúť. Nechce sa už prebudiť. Zaujíma ho len hrob. Chváli jedine smrť, lebo v nej cíti rovnosť. Každý tam nachádza svoje miesto, aj kniežatá, ale aj žobráci. Väzni i ich dozorcovia.

Ako o tom reční Kazateľ:

„Keby niekto splodil aj sto detí, žil by mnoho rokov a jeho roky by mali mnoho dní, ale jeho duša by sa dobrá nenasytila, ba ani pohrebu by sa mu nedostalo, tak o ňom hovorím: „Potratený plod je na tom lepšie ako on.“ V márnosti totiž prišiel, v tme odíde a jeho meno je zahalené tmou. Slnko ani nevidel, ani nepoznal, ale má viac pokoja ako ten druhý. A hoc by žil aj zo dvetisíc rokov, no nezažil blahobyť, či nejdú obaja na to isté miesto?“ (Kaz 6,3-6)

Drsný protiklad, ale veľká pravda. Jediná úľava tohto sveta pre Jóba je práve správa: „ZOMRIEM!“ Jób túži po nebytí. Jób oslavuje nebytie. Existuje múdrosť, ktorú človek zistí len vtedy, keď sa smrťou stretne zoči-voči.

Ako trinásťročný som videl svojho otca v rakve. V tom čase ešte neexistovali domy smútku, a rodina sa sama musela popasovať so smrťou. Môj mŕtvy otec nocoval vo vedľajšej izbe. To bolo živé stretnutie s mŕtvym. Bola to zvláštna neistota, ale aj divný nepokoj, ktorý sme cítili až do toho momentu, kým sme jeho nehybné telo neuložili do hrobu. Áno, videl som na vlastné oči panovať smrť vo vlastnom príbytku. Je to obrovská dilema. Tajomstvo smrti, ktorá je mocná a pohltí všetky podoby života.

Jób hovorí presne o tom. Smrťou sa končí utrpenie každého. Svojvoľní prestanú búriť, a otroci nebudú pracovať v okovách. Smrť vyrovná spoločenské nerovnosti, ktoré existovali v živote. Pritom to je pre Neho vedľajšie. Jeho zaujalo to, že tam bude môcť zložiť svoje bremená a bude zbavený svojich bolestí.

Ježiš, náš Spasiteľ však jednoznačne učí: *„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“* (Mt 5,4)

Na druhom mieste: *„Pod'ťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťažení; ja vám dám odpočinúť. Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinutie pre svoje duše. Ved' moje jarmo je príjemné a bremeno ľahké.“* (Mt 11,28-30) Kto nepozná Osláveného Krista, ktorý vstal zmŕtvych, nepozná život. Opopvrhuje ním. Chváli len smrť. Avšak smrť je len dočasná, bude prebudenie, ktoré začne práve povelom nášho Pána. On je cesta, pravda a život. (Jn 14,6)

20-26. verše

Nárek pokračuje s novým „prečo?“ Meno Pánovo zostáva nevyslovené, ale Jóbove „prečo“ je adresované práve Jemu. Jeho otázky zahrňujú smrť, ale aj život. Jeho slová poukazujú na biedu človeka, ale aj na to, že vďaka Božej stvoriteľskej činnosti človek je zahrnutý do Jeho úplného diela. Jób nie je neverný, len neistý vo viere. Za Jóbovými otázkami je úzkosť vnútra, že by mohol stratiť vieru v Toho, ktorý *„zatiaľ svojmu milému dáva spánok.“* (Žalm 127, 2)

Komu adresujeme svoje ťažkopádne otázky: „Prečo?“ Tomuto svetu? Kresťanským bratom a sestram? Bohu Stvoriteľovi, Vykupiteľovi a Utešiteľovi?

Obrazy Jóba na konci tejto časti poukazujú na skryté Božie cesty, z ktorých človek je bezmocný a prichádza do rozpakov, či Boh ho naozaj vníma v tomto duchovnom rozpoložení? Nejde o to, že Jób chce sám rozhodovať o vlastnej ceste, len o to, že chce zložiť svoje bremená. Svoj nárek prirovnáva k revaniu leva. Jeho pokrmom sú jeho slzy ako žalmistovi: „Slzy mi bývajú chlebom dňom i nocou, keď sa ma každý deň pýtajú: „Kde je tvoj Boh?“ (Žalm 42, 2)

Jeho životným údelom je strach. Toho, čo sa najviac obával, to ho zastihlo.

Strach – najväčší nepriateľ každého z nás. Spomeňme si na učeníkov: Keď Ježiša jeho učeníci videli kráčať po mori, prestrašení hovorili: „To je prízrak!“ A od strachu kričali. Ale Ježiš sa im hneď prihovril: „Vzmužte sa! Ja som to! Nebojte sa!“ (Mt 14, 26-27) Strach nás uzemní, Ježiš nami hýbe. Strach nás zvalcuje, Ježiš nás vzpriami. Strach nás premôže, Ježiš nás oslobodí. Čo je väčší v Tvojom živote? Strach alebo osobná prítomnosť Ježiša Krista?

Biblický text: List apoštola Pavla Filipanom 2,1-11

„Ak teda jestvuje nejaké povzbudenie v Kristovi, ak jestvuje nejaká útecha z lásky, nejaké spoločenstvo Ducha, nejaký súcit a milosrdenstvo, dovърšte moju radosť: zmýšľajte rovnako, majte tú istú lásku, buďte jedna duša a jedna myseľ! Nič nerobte z ctižiadostivosti ani pre márnú slávu, ale radšej v pokore pokladajte iných za vyšších od seba a nevyhľadávajte každý iba svoje záujmy, ale aj záujmy druhých. Zmýšľajte medzi sebou tak, ako Kristus Ježiš: On, hoci mal Božiu podobu, svoju rovnosť s Bohom nepovažoval za korisť, ale zriekol sa jej, keď vzal na seba podobu služobníka a stal sa podobný ľuďom a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka, ponížil sa a stal sa poslušným až na smrť, a to smrť na kríži. Preto ho Boh nad všetko povýšil a dal mu meno nad každé meno, aby sa pri mene Ježiš zohlo každé koleno tých, čo sú na nebi, na zemi aj v podsvetí a aby každý jazyk vyznával na slávu Boha Otca: „Ježiš Kristus je Pán.“

1-4. verše

Apoštol Pavol koná svoju pastoračnú činnosť. Chce, aby spoločenstvo vo Filipách zostalo živé a Slovom Krista povzbudené. Život v spoločenstve sa má uskutočňovať v láske a v súcite. PAVLOVI leží na srdci toto spoločenstvo a práve preto, ho napomína a súčasne aj povzbudzuje.

Prvé čo podotýka, je spoločné zmýšľanie. Slová ako „v Kristovi a nejaké spoločenstvo Ducha“ hovoria o súdržnosti. Nové pojetie spoločenstva je dôležité. Ako sa pozeráme na naše spoločenstvo? Ako Kristus sa pozeral na nás? Ako zmýšľame o spoločenstve? Ako Kristus o nás?

Jednota zmýšľania bude prítomná len v Kristovi, v spoločenstve Ducha Svätého. Nie navonok, ale hlavne vo vnútri musí byť všetko v poriadku, aby sa preukazovalo to, čo Ježiš pre nich vykonal.

Jednota je najslabší prvok kresťanského spoločenstva. Prvok, ktorý častokrát visí na vlásku. Tento prvok bol aj slabou stránkou kresťanského života vo Filipách.

Túto jednotu podkopáva práve ctižiadostivosť jednotlivých členov a prehľbuje chcenie druhých, pričom v kresťanských denomináciách nie je prístupné cítiť podriadenosť.

Toto cítenie, tieto javy môže zmeniť len Ježišova pokora. Pokorné myslenie nerobí žiadne rozdiely. Pokorné myslenie nehašterí s druhým. Pokorné myslenie nemyslí len na seba a nekoná len vo vlastný prospech, ale chová sa tak, aby povzbudil, súcitol a činil spoznané milosrdenstvo v Pánovi Ježišovi Kristovi.

Pavlova radosť by sa dovŕšila, ak by počul od pohanov milé svedectvo o kresťanoch žijúcich vo Filipách: Pozrite sa, ako sa navzájom milujú!“

Aké je kresťanské spoločenstvo a jeho zmýšľanie, ktoré sa schádza na Námestí SNP č. 4 v chráme Božom? Radujú sa jeho apoštolovia so spoznanej milosti Kristovej? Sme jedna duša a jedna myseľ? Sme presvedčení o tom, že naše záujmy pomáhajú cirkevnému spoločenstvu? Zaujímajú nás záujmy iných? Prebudí sa v nás nejaký súcitiť, nejaké milosrdenstvo? Ak spoznáme Krista, bude v nás len ON.

5-11. verše

Morfológia je vedný odbor biológie, ktorý sa zaoberá vonkajšou stavbou organizmov. Forma, podoba, postava, obraz a zjav je pre nás všetko. Ale to všetko ako môžeme prepojiť so Synom Božím? Totiž toto slovo používa apoštol Pavol na spôsob, bytie a postavenie Krista tu na zemi. Bol, je a bude vždy rovný Bohu, ale apoštol Pavol s úžasom zvestuje, že Kristus na svojom božskom postavení netrval. Nechcel si silou mocou udržať túto dôstojnosť a len pre seba využívať. Svojím slobodným rozhodnutím prijal službu učeníka. Kristus sa stal rovným ľuďom a navštívil tento svet.

Apoštol Pavol nás, dnes žijúcich kresťanov, volá velebiť toho Pána, ktorý sa pre nás rozhodol. On vedome a dobrovoľne povedal áno na človeka, aby vzniklo nové stvorenie. Jeho nový spôsob existencie je zárodokom nášho nového života. Je to značný a viditeľný príklad obetavosti a pokory.

V tejto jednej vete apoštol celkovo poukazuje na tajomstvo Vianoc. Tajomstvo jasiel je príznačné aj pre Filipánov. Tam sa začína spása ľudstva. Jasle sú miestom ľudského počatia, miestom poníženia a obrazom bezmocnosti ľudstva. Viacerí čakali Mesiáša, ale viacerým nenapadlo, aby hľadali práve v Betleheme svetlo a život. Komu však Boh zjavil svoje tajomstvo, badali, že Božie cesty sú nevyspytateľné. Kto sa stretol s Ježišom v jasiach velebil Pána ako anjeli: „*Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom, ktorých on miluje.*“ (Lk 2,14)

Všetko sa začína na tejto zemi práve v kolíske. Nie kráľovský trón, nie univerzity, nie moc a múdrosť sprostredkuje život, ale služba služobníka Ježiša Krista. Jeho

vtelenie. Každý potrebuje spoznať Krista, ktorý „sa počal z Ducha Svätého a narodil z Márie Panny“, lebo „*To Slovo sa stalo telom.*“ (Jn 1,14)

Ďalším momentom Kristovej služby je poníženie na kríži. Kríž bol a i dnes je symbolom Božieho súdu, hanby a smrti. Ježiš sa stal poslušným až na smrť. – Človek totiž na všetko odpovedá krížom, ak nevie prijať svätú pravdu o SEBE. Napriek tomu, Ježišov kríž sa stáva službou pre iných. On trpí za iných, pre iných a namiesto iných. Vás, všetkých, drahí Filipania. Nás všetkých, drahí Bratislavčania. Golgotský kríž nás volá k plnému pokániu: „*Baránok, hľa, nesie viny, ľarchu mnohých hriešnikov, trpí hrozne za zločiny, všetkých sveta zlostníkov. Namiesto nás žalovaný znáša posmech, trpkosť hany, oplúvanie, smäd a hlad, bičovanie, páľu rany, aj kríž; na smrť, doráňaný vrví: podstúpim to rád.*“ (394. chválospev 1. verš) Tretím tajomstvom je práve Ježišov trón. Kristovo meno bude prostriedkom velebnosti. Meno Ježiš znamená Spasiteľ. Jeho trón a Jeho služba sú úzko späté. Láska Baránka nás všetkých musí priviesť k velebeniu JEHO OSOBY. ON JE PÁN našich životov a Ním aj naveky zostane. On sa ponížil, ale Pán Boh mu daroval to, čo každý si chce len prisvojiť. Meno pod a nad Slnkom i v podsvetí. Všade poznajú Ježiša i JEHO SKUTOK. Len JEMU patrí chvála, česť a sláva. Za Jeho zostup na Zem a za Jeho výstup na kríž mi máme tú službu, aby sme vyjadrili: On je Pán. Boh predurčil svojho Jednorodného Syna na túto službu, v ňom miloval svet a On túto službu ochotne prijal. Bol poslušný, a preto sa stáva Pánom Pánov a Kráľom Kráľov. Ježiš, náš Pán bol vyvýšený a vyznanie Jeho mena i dnes prináša spásu a záchranu každému, kto vie, čo skrýva jeho celistvá osoba.

Tajomstvo spasenia Boh, náš Otec zveril svojmu Synovi, ktorému daruje nadovšetko vyvýšené meno za Jeho poslušnosť, o ktorej budú rečniť všetky jazyky sveta. Všetky jazyky budú hovoriť o tom, že Ježiš je vyvýšený nadovšetko, lebo vykonal všetko, čo od Neho Jeho Otec žiadal. Pritom táto vševedná „poučka“ : Ježiš Kristus je Pán platí všade: ***na nebi, na zemi aj v podsvetí.*** Všetko vykonať, vie len Boh, prežiť to všetko – hanobenie, smrť, Božie zatratenie – vie len Boh, ale v tom tele, ktoré dostal práve človek. Nám zostáva svedčiť o JEHO mene a o JEHO skutku, ktorý sa stal za nás, namiesto nás a pre nás.

Záverečná modlitba

Vyzývam milých bratov a drahé sestry, aby sa doma vo svojej tichosti pomodlili za to, čo Vás povzbudilo, alebo za tú slabosť, ktorú ste vyrozumeli pri čítaní biblického textu. Modlitba Pánova

Požehnanie: „My, tvoj ľud, ovce na tvojej pastve, budeme ti ďakovať naveky, z pokolenia na pokolenie rozprávať o твоjich chvályhodných činoch.“ (Žalm 79,13) Amen.

Záverečná pieseň: Chválospev č. 557: „Ježišu ráč sám...“